

SISUKORD

Üldsätted	2
Arveldusagent ja arveldusleping	3
Börsi liikme ja kliendi rahaliste vahendite kasutamine	4
Andmete ülekandmine kauplemissüsteemist arveldussüsteemi /kehtetu, vt reglemendi osa „Garantiifondi moodustamise ja kasutamise reeglid“	5
Muudatuste tegemine börsitehingutesse	8
Börsi tegevus arvelduste korraldamisel ja tagamisel	9
/kehtetu/	16
Sanktsioonid	17

1. ÜLDSÄTTED

- 1.1. Börsitehingute realiseerimise all käesolevate "Börsitehingute realiseerimise ja arveldamise reeglite" (edaspidi Arveldusreeglid) tähenduses mõistetakse börsitehingute täitmist, s.t. nende tehingute täitmist, mis on tehtud Börsi poolt korraldataval turgudel, sealh mitmepoolses kauplemissüsteemis, vastavalt Reglemendis sätestatule.
- 1.2. Börsitehingute arveldamise all käesolevate Arveldusreeglite tähenduses mõistetakse börsitehingutest tekkinud kohustuste täitmist börsitehingutest tulenevate väärtpaberi- ja rahaülekannete tegemise teel vastavalt Börsi liikmete poolt tehtud börsitehingute tingimustele Börsi liikme poolt Eesti väärtpaberite registri pidajale (edaspidi Keskdepositoorium) edastatud ülekandekorralduste alusel ning tehingute realiseerimiseks vajalike toimingute tegemist Börsi poolt.
- 1.3. Ülekandekorralduseks käesolevate Arveldusreeglite tähenduses on Börsi liikme poolt börsitehingu täitmiseks antud korraldus väärtpaberite ülekandmiseks, milles määratletakse tehingu täitmiseks vajalikud andmed.
- 1.4. Kui Arveldusreeglites pole sätestatud teisiti, toimub börsitehingute realiseerimine vastavalt Keskdepositooriumi poolt selleks kehtestatud reeglitele (edaspidi Keskdepositooriumi reeglid). Kui pole sätestatud teisiti, kasutatakse Arveldusreeglites esitatud mõisteid Keskdepositooriumi reeglites sätestatud tähenduses.
- 1.5. Börsi liikme poolt börsitehingute realiseerimiseks edastatavate tehinguteatiste ja ülekandekorralduste andmete koosseis määratakse kindlaks Börsi kauplemissüsteemi kasutamise reeglites ja Keskdepositooriumi reeglites sätestatuga.
- 1.6. Börsitehingute realiseerimine toimub tehingu väärtuspäeval (S). Börsitehingu väärtuspäev määratakse kindlaks vastavalt kauplemissüsteemi kasutamise reeglitele. Automaatselt sobitatud tehingu puhul on börsitehingu väärtuspäev tehingupäevale (T) järgnev teine börsipäev (T+2). Börsi liikmetel on võimalik kokku leppida sellest erinevas väärtuspäevas, edastades vastava taotluse Börsile Börsi poolt määratud korras. Määratud vastaspoolega tehingu puhul võivad Börsi liikmed tehingu väärtuspäevaks määrata T+0 kuni T+6. Eelmises lauses sätestatust erinevas väärtuspäevas võivad Börsi liikmed kokku leppida üksnes Börsi nõusolekul.
- 1.7. Börsi liige vastutab tehingute realiseerimiseks vajalike väärtpaberite ja raha olemasolu eest vastavatel arveldusarvetel ja väärtpaberikontodel, sõltumata sellest, kas tegemist on Börsi liikme enda nimel ja arvel või kliendi arvel tehtud tehinguga.
- 1.8. Börs kontrollib börsitehingute realiseerimise võimalikkust. Börsil on käesolevates Arveldusreeglites ja Keskdepositooriumi reeglites sätestatud juhtudel ja korras õigus:
  - 1.8.1. Teha tehingute realiseerimisega seotud päringuid Keskdepositooriumile väärtpaberikontode ja ülekandekorralduste kohta;
  - 1.8.2. anda juhiseid ja korraldusi Keskdepositooriumile muudatuste tegemiseks börsitehingute tingimustesse ja ülekandekorraldustesse ning tehinguteatistesse ning nende

tühistamiseks, samuti ülekandekorralduste sisestamiseks kui see on vajalik arveldusdistsipliini meetmete tagamiseks, näiteks garantiifondi vahendite kasutamiseks, arvelduslimitide rakendamiseks, väärtpaberite sisseostu ja äramüügi korraldamiseks vastavalt Arveldusreeglites ja Keskepositooriumi reeglites sätestatule.

2. ARVELDUSAGENT JA ARVELDUSLEPING

- 2.1. Börsitehingute rahaliseks arvelduseks peab Börsi liikmel, kes ei ole krediidasutusest Keskdepositooriumi kontohaldur, olema kehtiv arveldusleping Keskdepositooriumi krediidasutusest kontohalduriga (edaspidi arveldusagent). Börsi juhatuse nõusolekul võib Börsi välisliige korraldada börsitehingute arveldused "Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse" paragrahv 32 lõikes 2 sätestatud nõuetele vastava kontohalduri kaudu (edaspidi välisarveldusagent). Sellisel juhul ei pea nimetatud Börsi liige sõlmima arvelduslepingut Keskdepositooriumi krediidasutusest kontohalduriga. Börsi juhatuse keeldub ülalnimetatud nõusoleku andmisest, kui börsitehingute arveldamine Börsi välisliikme poolt ei ole korraldatud vastavalt tema asukohamaa õigusaktidele või ei taga Börsi juhatuse hinnangul börsitehingutest tulenevate kohustuste nõuetekohast täitmist.
- 2.2. Arveldusleping on Börsi liikme poolt arveldusagendiga sõlmitud leping, mille alusel toimub Börsi liikme börsitehingutest tulenevate rahaliste kohustuste arveldamine tema poolt edastatud ülekandekorralduste alusel arveldusagendi kaudu. Rahaliste arvelduste tegemise tingimused ja kord arveldusagendi kaudu sätestatakse täpsemalt Keskdepositooriumi reeglites.
- 2.3. Arveldusagendi ja Börsi liikme omavaheliste rahaliste kohustuste arveldamine toimub arvelduslepingu või muu nendevahelise kokkuleppega sätestatud tingimustel ja korras.
- 2.4. Börsi liige on kohustatud esitama Börsile olulised andmed arvelduslepingu kohta. Hiljemalt viis pangapäeva enne arvelduslepingu lõppemist on Börsi liige kohustatud esitama uue arvelduslepingu kohta, mis peab jõustuma hiljemalt eelmise arvelduslepingu lõppemise päevale järgneval päeval.

3. KEHTETU

4. ANDMETE ÜLEKANDMINE KAUPLEMISSÜSTEEMIST ARVELDUSSÜSTEEMI

4.1. Andmed (tehinguteatis) Börsi kauplemissüsteemis tehtud börsitehingute tingimuste kohta, mis sisalduvad tehingutellimustes ja tehinguteatises kantakse üle börsitehingute arveldamiseks kasutatavasse arveldussüsteemi alljärgnevate erisustega:

4.1.1. *kehtetu*

4.1.2. Kuna võlakirjadega tehtud börsitehingu hind määratakse kauplemissüsteemis protsendina võlakirja nimiväärtusest, tehakse enne andmete ülekandmist arveldussüsteemi võlakirja hinna ümberarvutus, mille tulemusel kuvatakse võlakirja hind tehinguteatises hinnana võlakirja kohta eurodes.

- 5. Kehtetu alates 15. juulist 2013.a.
Vt Reglemendi osa „Garantiifondi moodustamise ja kasutamise reeglid“**

6. MUUDATUSTE TEGEMINE BÖRSITEHINGUTESSE

6.1. Üldsätted

Muudatuste tegemisenä börsitehingutesse Arveldusreeglite tähenduses käsitletakse muudatuste tegemist börsitehingu tingimustes, ja ülekandekorraldustes kuni börsitehingu väärtuspäeva eelse pangapäevani (S-1). Muudatuste tegemine on võimalik vastavalt Depositooriumi reeglitele.

6.2. Muudatuste tegemine börsitehingu tingimustes

6.2.1. Börsitehingu tingimuste muutmise otsustamise õigus on üksnes Börsil. Kui käesolevates Arveldusreeglites või Reglemendi osas "Nõuded Börsi liikmetele" pole sätestatud teisiti, annab Börs korralduse Keskdepositooriumile muuta börsitehingu tingimusi tehingu pooleks oleva Börsi liikme motiveeritud taotluse alusel, tingimusel, et taotletud muudatuste kohta on oma nõusoleku andnud ka tehingu teine pool.

6.2.2. Börsi liikmel on õigus esitada Börsile taotlus järgmiste börsitehingu tingimuste muutmiseks:

6.2.2.1. Kehtetu;

6.2.2.2. börsitehingu muutmine börsivälise arveldusega tehinguks selleks esialgset tehingut tühistades;

6.2.2.3. börsitehingu tühistamine.

6.2.3. Juhul, kui Börs keeldub ülalnimetatud muudatuse otsustamisest ja Keskdepositooriumile edastamisest börsitehingu tingimustes, teatatakse sellest viivitamatult taotluse esitanud Börsi liikmele.

6.3. Ülekandekorralduses sisalduvate andmete muutmine Börsi liikme poolt

6.3.1. Börsi liikmel on õigus muuta tema poolt börsitehingu tegemiseks antud ülekandekorraldust juhul, kui ülekandekorraldus on kinnitamata.

6.3.2. Juhul, kui ülekandekorraldus on kinnitatud kontohalduri kinnitusega, ei ole Börsi liikmel õigust seda muuta. Börsi liikmel on õigus taotleda ülekandekorralduse kinnitanud kontohaldurilt ülekandekorralduse tühistamist.

6.4. Börsitehingute realiseerimine börsiväliselt

6.4.1. Üldjuhul toimub börsitehingute realiseerimine vastavalt Keskdepositooriumi reeglitele. Börsi liikme motiveeritud taotluse alusel ning tingimusel, et sellega nõustub tehingu vastaspooleks olev Börsi liige, võib Börs lubada Börsi kauplemissüsteemi kaudu tehtud tehingu arveldamist börsivälisena. Selleks annab Börs Keskdepositooriumile korralduse tehing tühistada ning see sisestatakse uuesti börsivälise arveldusega tehinguna.

6.4.2. Pärast börsitehingu muutmist börsivälise arveldusega börsitehinguks peab Börsi liige korraldama selle tehingu arveldamise "makseta

väärtpaberiülekanadena" või „väärtpaberiülekanadena makse vastu“ vastavalt Depositooriumi reeglites sätestatud tingimustele.

- 6.4.3. Börsiväliselt realiseeritav börsitehing peab olema Keskdepositooriumi kontohalduri vahendusel arveldatud hiljemalt väärtuspäevaga T+5, kus päevana T käsitletakse tehinguteatise börsi kauplemissüsteemi sisestamise päeva. Juhul, kui tehingut ei ole nimetatud aja jooksul realiseeritud, on Börsi liige on kohustatud tehingu realiseerimisest või ülalnimetatud aja jooksul realiseerimata jäämisest viivitamatult Börsile teatama.
- 6.4.4. Börsiväliselt realiseeritavate börsitehingute täitmise tagamiseks ei rakendata käesolevas reglendis sätestatud meetmeid. Börsitehingute realiseerimine börsiväliselt toimub Börsi liikmete omal vastutusel.

7. BÖRSI TEGEVUS ARVELDUSTE KORRALDAMISEL JA TAGAMISEL

7.1. Üldsätted

- 7.1.1. Börsil on õigus teha Börsi liikmetele kohustuslikke ettekirjutusi juhul, kui Börsi liige ei ole täitnud või ei ole Börsi arvates suuteline, kas osaliselt või täielikult, täitma oma kohustusi, mis tulenevad kas Börsi liikme nimel ja arvel või kliendi arvel tehtud börsitehingute realiseerimisest.
- 7.1.2. Börsil on õigus kehtestada täiendavaid nõudeid selle Börsi liikme suhtes, kes on seotud börsitehinguga, mille realiseerimine on osaliselt või täielikult ebaõnnestunud, või kelle suhtes on alust arvata, et ta ei ole suuteline täitma oma börsitehingu realiseerimisest tulenevaid ja sellega seotud kohustusi.
- 7.1.3. Börsi liikme tehnilisest eksimusest, Börsi poolt tarvitusele võetud meetmetest või muust põhjusest tingitud viivitus börsitehingu realiseerimisel ei ole börsitehingu tühistamise aluseks ning ei anna tehingu poolele õigust keelduda ühepoolset tehingu realiseerimisest, v.a. Reglemendi osas "Nõuded Börsi liikmetele" sätestatud juhtudel. Kui viivituse börsitehingu realiseerimisel tingis tehingu ühe poole tegevus või tegevusetus, mille tulemusena tehingu teine pool kandis varalist kahju, on tehingu teisel poolel õigus nõuda tehingu realiseerimisega viivitamisega tekitatud varalise kahju, välja arvatud saamata jäänud tulu, hüvitamist viivitanud poolelt.
- 7.1.4. Börsil on õigus rakendada Börsi liikme suhtes, kes on Börsi hinnangul kas osaliselt või täielikult vastutav börsitehingu realiseerimise ebaõnnestumise eest, kõiki Börsi reglemendis sätestatud abinõusid ja sanktsioone, ning samuti muid abinõusid ja meetmeid, mis ei ole Börsi reglemendis otseselt sätestatud, kuid mille rakendamine on tekkinud olukorras Börsi hinnangul vajalik. Taolise abinõu või meetmena võib Börs muuhulgas rakendada väärtpaberite sisseostu ja äramüüki. Kõik Börsi poolt Börsi liikmele antud korraldused rakendamisele kuuluvate abinõude ja meetmete kohta on Börsi liikmele kohustuslikud.

7.2. Arvelduslimiit

- 7.2.1. Börsi liikme poolt, nii Börsi liikme enda nimel ja arvel kui kliendi arvel ühe börsipäeva jooksul tehtud nii ostu- kui ka müügitehingute rahalise väärtuse summa ei tohi ületada antud Börsi liikme kohustuste täitmise tagamiseks Börsi garantiifondi tehtud osamaksete alusel Börsi juhatuse poolt kehtestatud korras arvestatud limiiti (arvelduslimiit).
- 7.2.2. Juhul, kui Börsi liige ületab arvelduslimiiti, on Börsil õigus rakendada Börsi liikme suhtes ühte või mitut alljärgnevatest meetmetest:
  - 7.2.2.1. piirata Börsi liikme kauplemistegevust tehingute osas, millised ohustavad või võivad antud Börsi liikme poolt võetavate kohustuste mahu tõttu ohustada börsitehingute õigeaegset realiseerimist;
  - 7.2.2.2. nõuda Börsi liikmelt erakorralise lisaosamakse viivitamatut tasumist garantiifondi;
  - 7.2.2.3. peatada Börsi liikme kauplemine osaliselt või täielikult kuni nõutud erakorralise lisaosamakse tasumiseni;

- 7.2.2.4. rakendada Börsi liikme suhtes oma ettekirjutusega mistahes täiendavaid meetmeid (sh. nõuda tagatist, deposiiti vms), mille rakendamine on Börsi hinnangul vajalik, et kindlustada Börsi liikme poolt võetud kohustuste nõuetekohane ja õigeaegne täitmine ning turu korra- ja õiguspärane toimimine.
- 7.2.3. Börsil on õigus Börsi liikme suhtes rakendada punktides 7.2.2.1 – 7.2.2.4 sätestatud meetmeid ka juhul, kui Börsi liige on ületanud teise Balti Börsi poolt kehtestatud arvelduslimiiti või kui Börsi liikme poolt teisel Balti Börsil tehtud tehingutega võetud kohustuste maht ilmselt ohustab või võib ohustada Börsil sõlmitud tehingutega Börsi liikme poolt võetud kohustuste nõuetekohast ja õigeaegset täitmist.

7.3. Börsitehingute realiseerimise võimalikkuse kontroll

- 7.3.1. Börsitehingute realiseerimise võimalikkust kontrollib Börs vastavalt Keskdepositooriumi reeglitele. Börs võib selleks kehtestada täiendava korra.
- 7.3.2. Kontrollimise käigus selgitatakse välja samal väärtuspäeval (S) arveldamisele kuuluvate börsitehingute realiseeritavus. Selleks võib Börs kontrollida järgmisi asjaolusid:
  - 7.3.2.1. ülekandekorralduste olemasolu;
  - 7.3.2.2. ülekandekorralduste täidetavust, s.t.:
    - 7.3.2.2.1. pädeva süsteemiosalise kinnituste olemasolu ülekandekorraldusel ning
    - 7.3.2.2.2. börsitehingute realiseerimiseks piisava koguse väärtpaperite olemasolu ülekandekorralduses määratletud väärtpaperikontol;

7.4. Börsitehingu realiseerimise ebaõnnestumine (mitterealiseeritavus)

- 7.4.1. Börsitehing loetakse mitterealiseeritavaks kui:
  - 7.4.1.1. *kehtetu*;
  - 7.4.1.2. tehinguteatisele pole lisatud kõiki börsitehingust tulenevate kohustuste täitmiseks vajalikke ülekandekorraldusi;
  - 7.4.1.3. ülekandekorraldused on küll sisestatud, kuid need pole kinnitatud pädeva süsteemiosalise poolt;
  - 7.4.1.4. ülekandekorralduses määratletud väärtpaperikonto saldo ja staatus ei võimalda registrisüsteemi andmete põhjal täita kõiki antud arvelduses täitmisele kuuluvaid ülekandekorraldustes fikseeritud kohustusi;

7.4.2. Eriolukorrad, mis tingivad börsitehingute mitterealiseeritavuse

Käesolevate Arveldusreeglite tähenduses nimetatakse eriolukordadeks olukordi, kus tavapäraste punktis 7.5 sätestatud parandustoimingute tegemine seaks ohtu väärtpaperituru toimimise tervikuna. Sellisteks olukordadeks on muuhulgas Börsi liikme või tema arveldusagendi suhtes moratooriumi või pankrotimenetluse algatamine või selle väljakuulutamine.

- 7.4.3. Börs teatab börsitehingute mitterealiseeritavuse juhtudest nendele Börsi liikmetele, kes on vastutavad vastavate ülekandekorralduste sisestamise ja täidetavuse eest, kuid kelle ülekandekorraldused a) kas puuduvad või b) ei taga kõigi tehingust tulenevate kohustuste täitmist või c) ei ole muul põhjusel täidetavad.

7.4.4. Börsitehingute arveldustoimingute ajakavas sätestatud ajavahemiku jooksul on Börsi liikmetel tehingu realiseerimiseks võimalus muuhulgas:

7.4.4.1. taotleda kontohaldurilt temapoolse kinnituste lisamist ülekandekorraldusele;

7.4.4.2. laenata puuduvaid väärtpabereid;

7.4.4.3. taotleda Börsilt muudatuste tegemist börsitehingu tingimustesse.

7.5. Börsitehingu mitterealiseeritavust tinginud asjaolude kõrvaldamiseks Börsi poolt rakendatavad tavapärased parandustoimingud

7.5.1. Juhul, kui tehinguteatisele pole lisatud tehingu kummagi poole börsitehingust tulenevate kohustuste täitmiseks vajalikke ülekandekorraldusi, siis arveldussüsteemis tehingut ei realiseerita.

7.5.2. Juhul, kui tehinguteatisele pole lisatud ühe poole börsitehingust tulenevate kohustuste täitmiseks vajalikku ülekandekorraldust, on Börsil alljärgnevad õigused:

7.5.2.1. Tehingu puhul, kus Börsi liige on tehinguteatises sisalduvate andmete kohaselt nii ostja kui müüja poolel, toimib Börs järgmiselt:

7.5.2.1.1. Juhul, kui sisestatud ülekandekorraldusest tulenevalt tuleks toiminguid teha Börsi liikme enda nimel avatud väärtpaberikontol, kuid puudub ülekandekorraldus Börsi liikme teenuseid kasutanud kliendi väärtpaberikontol toimingute tegemiseks, jääb tehing Keskdepositooriumis ooterežiimi (*recycle of related settlement instructions*) kuni viieks (5) päevaks.

7.5.2.1.2. Juhul, kui sisestatud ülekandekorraldusest tulenevalt tuleks toiminguid teha üksnes Börsi liikme teenuseid kasutanud kliendi väärtpaberikontol, kuid puudub ülekandekorraldus toimingute tegemiseks Börsi liikme väärtpaberikontol, taotleb Börs Keskdepositooriumilt puudu oleva ülekandekorralduse sisestamist Börsi liikme nimel avatud väärtpaberikontol toimingute tegemiseks ning selle Börsi liikme kinnitusega kinnitamist.

7.5.2.2. Tehingu puhul, kus ostja ja müüja on tehinguteatises sisalduvate andmete kohaselt erinevad Börsi liikmed ning üks Börsi liikmetest on jätnud omapoolse ülekandekorralduse sisestamata, taotleb Börs Keskdepositooriumilt vastava ülekandekorralduse sisestamist selle Börsi liikme nimel avatud väärtpaberikontol toimingute tegemiseks, kes on jätnud ülekandekorralduse sisestamata ning selle Börsi liikme kinnitusega kinnitamist.

7.5.3. Juhul, kui börsitehingu ülekandekorraldused on küll sisestatud, kuid need pole kinnitatud pädeva süsteemiosalise poolt, toimib Börs järgmiselt:

- 7.5.3.1. Tehing, kus Börsi liige on tehinguteatises sisalduvate andmete kohaselt nii ostja kui müüja, kusjuures kinnitus on lisatud üksnes Börsi liikme nimel avatud väärtpaberikonto suhtes antud ülekandekorraldusele - jääb tehing Keskdepositooriumi süsteemis ooterežiimi kuni viieks (5) päevaks.
- 7.5.3.2. Ülejäänud juhtudel annab Börs Keskdepositooriumile korralduse sisestada vastav ülekandekorraldus selle Börsi liikme nimel avatud väärtpaberikontol toimingute tegemiseks, kelle poolt sisestatud ülekandekorraldus on kinnituseeta ning kinnitada selle Börsi liikme kinnitusega.
- 7.5.4. Juhul, kui ülekandekorralduses fikseeritud väärtpaberikonto saldo ei võimalda registrisüsteemi andmete põhjal täita kõiki selle arvelduse käigus täitmisele kuuluvaid ülekandekorraldusi toimib Börs järgmiselt:
  - 7.5.4.1. Tehingu kogust tehingu realiseerimiseks ei vähendata.
  - 7.5.4.2. Juhul, kui Börsi liikme poolt sisestatud ülekandekorralduses fikseeritud Börsi liikme enda väärtpaberikontol puudub tehingu realiseerimiseks piisav kogus väärtpabereid, lükkub vastava tehingu väärtuspäev edasi (*recycle of related settlement instructions*). Tehingu väärtuspäev lükkub edasi ühe pangapäeva kaupa, kuid mitte rohkem kui 5 päeva.
  - 7.5.4.3. Juhul, kui Börsi liikme poolt sisestatud ülekandekorralduses määratletud kliendi väärtpaberikontol puudub tehingu realiseerimiseks vajalik kogus väärtpabereid, lükkub vastava tehingu väärtuspäev edasi (*recycle of related settlement instructions*). Tehingu väärtuspäev lükkub edasi ühe pangapäeva kaupa, kuid mitte rohkem kui 5 päeva.

7.6. Eriolukordade lahendamine

7.6.1. Üldsätted

- 7.6.1.1. Väärtpaberite sisseostu, väärtpaberite äramüüki ning Börsi garantiifondi kasutamist kui börsitehingute realiseerimise tagamisele suunatud abinõusid kasutab Börs üksnes õigusaktides ja Garantiifondi reeglites sätestatud olukordades.
- 7.6.1.2. Väärtpaberite sisseostuna käesolevate arveldusreeglite tähenduses mõistetakse Börsi poolt börsitehinguna väärtpaberite ostmist, mis on üheliigilised mitterealiseeritava börsitehingu objektiks olnud väärtpaberitega, kui sellise ostutehingu eesmärgiks on väärtpaberite üleandmine selleks õigustatud isikule olukorras, kus tehingu realiseerimine ebaõnnestus või kui Börsil on alust arvata, et tehingu realiseerimine tehingu väärtuspäeval ebaõnnestub.
- 7.6.1.3. Väärtpaberite äramüügina käesolevate arveldusreeglite tähenduses mõistetakse Börsi poolt tehtud müügitehingut väärtpaberite suhtes, mis on üheliigilised mitterealiseeritava börsitehingu objektiks olnud väärtpaberitega, kui sellise

müügitehingu eesmärgiks on raha üleandmine selleks õigustatud isikule olukorras, kus tehingu realiseerimine ebaõnnestus või kui Börsil on alust arvata, et tehingu realiseerimine tehingu väärtuspäeval ebaõnnestub.

- 7.6.1.4. Väärtpaberite sisseost ja äramüük toimuvad Börsi poolt selleks kehtestatud korras.
- 7.6.1.5. Börsitehingute sisseostu ja äramüügi teostamiseks kasutab Börs Börsi garantiifondi vahendeid ja Börsi nimel selleks otstarbeks avatud väärtpaberikontot (edaspidi *Börsi tagatiskonto*).
- 7.6.1.6. Börsitehingu lepinguline hind käesolevate arveldusreeglite tähenduses on poolte poolt algselt kokku lepitud väärtpaberite ostu-müügi hind börsitehingu, mille realiseerimise ebaõnnestumise tõttu sisseost või äramüük teostati.

7.6.2. Väärtpaberite sisseost

- 7.6.2.1. Väärtpaberite sisseost tehakse juhul, kui börsitehingu tehinguteatise järgi müüjaks oleval Börsi liikmel puudub tehingu täitmiseks piisav kogus börsitehingu objektiks olevaid väärtpabereid.
- 7.6.2.2. Väärtpaberite sisseost tehakse mitterealiseeritava börsitehingu väärtuspäeval, selle võimatuse korral aga esimesel võimalusel. Börsitehing, mille realiseerimise tagamiseks väärtpaberite sisseost tehti, realiseeritakse võimaluse korral selle algselt määratud väärtuspäeval, selle võimatuse korral aga esimesel võimalusel.
- 7.6.2.3. Väärtpaberite sisseostutehingu tegemiseks ostab Börs mitterealiseeritava tehingu realiseerimiseks vajalikud väärtpaberid börsitehinguna ja sisestab sellele börsitehingule krediteerimiskorralduse, milles määratleb väärtpaberikontona Börsi tagatiskonto. Selle alusel kantakse tehingu tulemusena ostetud väärtpaberid Börsi tagatiskontole.
- 7.6.2.4. Kui sisseostutehing on realiseerunud või on kindel, et see realiseerub, annab Börs Keskdepositooriumile korralduse asendada esialgselt mitterealiseerunud börsitehingu debiteerimiskorraldus debiteerimiskorraldusega, milles väärtpaberikontona on määratletud Börsi tagatiskonto. Selle alusel võetakse börsitehingu realiseerimiseks vajalikud väärtpaberid Börsi tagatiskontolt.
- 7.6.2.5. Sisseostutehingu objektiks olnud väärtpaberite müügist saadava raha kannab Keskdepositoorium Börsilt saadud korralduse alusel Börsi garantiifondi.
- 7.6.2.6. Juhul, kui sisseostetavate väärtpaberite tegelik hind on kõrgem poolte poolt määratud väärtpaberite lepingulisest hinnast, katab Börs hindade vahe Börsi garantiifondist.
- 7.6.2.7. Juhul, kui Börs on katnud väärtpaberite sisseostu hinna ja väärtpaberite lepingulise hinna vahe Börsi garantiifondist,

kohustub börsitehingu mitterealiseeritavuse põhjustanud Börsi liige sellise hinna vahe viivitamatult hüvitama.

- 7.6.2.8. Punkti 7.6.2.7. sätetega tehtud väljamakse summa katmiseks, esitab Börs nõude nimetatud summa tasumiseks selle Börsi liikme vastu, kelle kohustuste täitmise tagamiseks tehti väärtpaberite sisseost. Samuti on Börsi liige kohustatud tasuma kõik sisseostu tegemisega seotud ja sellest tulenevad tasud ja kulud.
  - 7.6.2.9. Juhul, kui sisseostetavate väärtpaberite tegelik hind on madalam poolte poolt määratud väärtpaberite lepingulisest hinnast, kannab Börs hindade vaheks oleva summa Börsi garantiifondi.
- 7.6.3. Börsitehingu realiseerimine Börsi garantiifondi vahendite arvel. Väärtpaberite äramüük
- 7.6.3.1. Börsi liikme väärtpaberite ostutehing realiseeritakse Börsi garantiifondi vahendite arvel juhul, kui tehing ei realiseeru rahaliste vahendite puudumise tõttu.
  - 7.6.3.2. Börsi liikme poolt tehtud börsitehingu realiseerimiseks Börsi garantiifondi vahendite arvel annab Börs Keskdepositooriumile korralduse asendada Börsi liikme vastava börsitehingu krediteerimiskorraldus Börsi tagatiskontoga krediteerimiskorraldusega. Sellisel juhul võetakse tehingu realiseerimiseks vajalik kogus raha Börsi garantiifondist ning tehingu objektiks olevad väärtpaberid laekuvad Börsi tagatiskontole. Seega juhul, kui väärtpaberite ostutehing on, osaliselt või täielikult, realiseeritud Börsi garantiifondi vahendite arvel, annab Börs Keskdepositooriumile korralduse ostutehingu objektiks olnud väärtpaberite ülekandmiseks Keskdepositooriumis Börsi nimel selleks otstarbeks avatud tagatiskontole.

- 7.6.3.3. Juhul, kui Börs on kasutanud Börsi liikme poolt Börsi liikme enda nimel ja arvel või Börsi liikme kliendi arvel tehtud väärtpaberite ostutehingu realiseerimiseks Börsi garantiifondi vahendeid ja Börsi liige ei ole kolmanda börsipäeva lõpuks arvates tehingu realiseerimisest kandnud Börsi garantiifondi tehingu realiseerimiseks kasutatud summaga võrdset summat, on Börsil õigus müüa vastavalt punkti 7.6.3.2. sätetele tehingu objektiks olnud ning Keskdepositooriumi poolt Börsi nimel avatud tagatiskontole kantud väärtpaberid.
- 7.6.3.4. Väärtpaberite äramüügitehingu määratletakse debiteeritava väärtpaberikontona Börsi tagatiskonto. Sellisel juhul võetakse tehingu objektiks olevad väärtpaberid Börsi tagatiskontolt ja tehingu tulemusena saadud raha kantakse Börsi garantiifondi.
- 7.6.3.5. Juhul, kui vastavalt punkti 7.6.3.4. sätetele teostatud väärtpaberite müügist laekuvast summast ei piisa Börsi garantiifondi vahendite arvel tehtud tehingu realiseerimiseks kasutatud summa kompenseerimiseks, nõutakse tekkinud vahe sisse Börsi liikmelt punktis 7.6.3.6 sätestatud korras.
- 7.6.3.6. Punktis 7.6.3.5. sätestatud vahe katmiseks esitab Börs nõude nimetatud summa tasumiseks selle Börsi liikme vastu, kelle kohustuste täitmise tagamiseks tehti väärtpaberite äramüük.
- 7.6.3.7. Kui Börsi liige, kelle vastu on esitatud nõue Börsi garantiifondist tehtud väljamaksete hüvitamiseks ei kustuta võlgnevust Börsi poolt määratud tähtajaks, on Börsil õigus rakendada Börsi liikme suhtes kõiki Börsi Reglemendis sätestatud sanktsioone.
- 7.6.3.8. Juhul, kui väärtpaberite müügist saadud summa on suurem Börsi garantiifondist tehingu realiseerimise tagamiseks tehtud väljamaksest, kannab Börs hindade vaheks oleva summa Börsi garantiifondi.
- 7.6.3.9. Börsi liige, kelle kohustuste mittetäitmise puhul kaetakse mittetäitmise tulemusena tekkinud rahaline puudujääk Börsi garantiifondist, on kohustatud tagastama lisaks garantiifondist tehtud maksele ka muud garantiifondi kasutamise seotud kulud ja tasud iga börsipäeva eest vastavalt Börsi poolt kehtestatud tingimustele hiljemalt Börsi poolt määratud tähtajaks.
- 7.6.4. Erandolukorrad
- 7.6.4.1. Väärtpaberite sisseostu ega äramüümist tehingu realiseerimise tagamise eesmärgil ei teostata kui väärtpaberite lepingulise hinna ning sisseostu- või äramüügi hinna vahe suurus ületab Börsi garantiifondi kogusuurust.
- 7.6.4.2. Juhul, kui väärtpaberite sisseostu või äramüüki ei teostata, kuulutab Börs tehingu mitterealiseeruvaks ning informeerib sellest viivitamatult tehingu pooli.
- 7.6.4.3. Juhul, kui kontohaldur ei saa täita oma arveldusfunktsiooni ning Börsi garantiifondi vahenditest ei piisa börsitehingute

realiseerimiseks, kuulutab Börs kõik sellise kontohalduri realiseerimata tehingud mitterealiseeritavateks.

8. KEHTETU

9. SANKTSIOONID

Juhul, kui Börsi liige ei täida mõnda käesolevate Arveldusreeglite sätetega temale pandud kohustust või ei täida neid kohaselt, on Börsil õigus rakendada Börsi liikme suhtes Börsi Reglemendis sätestatud sanktsioone ja meetmeid.